

Traumaskador på primära tänder, behandling av barn och ungdomar

Vid tveksamhet om lämplig behandling bör specialist kontaktas. Efter det akuta behandlingsskedet ska prognosen bedömas och ligga till grund för en långsiktig behandlingsplan.

Viktigt att tänka på

- Skilj skador på grund av olycksfall från skador till följd av misshandel.
- Glöm inte försäkringsanmälan.
- I dessa riktlinjer rekommenderas lämplig uppföljning baserat på att inga komplikationer funnits vid föregående kontrolltillfälle.

Infraktion (S02.50)

Sprickor i emaljen.

Åtgärd

- Upptäcks lättast när ett ljusknippe träffar tandkronan i axial riktning
- Ingen uppföljning behövs
- Informera föräldrar om att observera färgförändringar, svullnad, fistel eller värk

Kronfraktur (S02.51/S02.52)

A. Icke komplicerad (S02.51)

Emaljfraktur eller emalj-dentinfraktur utan pulpablotta.

Åtgärd

- Vid emalj- eller emalj-dentinfraktur tillslipas vid behov skarpa kanter
- Eventuellt fyllning med glasjonomer eller komposit
- Informera föräldrar om att observera färgförändringar, svullnad, fistel eller värk

Efterkontroll tid efter skadetillfälle	1–2 v	3 v	6 v	3 mån	6 mån	1 år	Övrigt
Klinisk						X	
Röntgenologisk							

B. Komplicerad (S02.52)

Emalj-dentinfraktur med pulpablotta.

Åtgärd

Extraktion

Kron-rotfraktur (S02.54)

Åtgärd

Är det koronala fragmentet kraftigt displacerat – extrahera det – medan ett apikalt fragment utan patologi kan lämnas kvar.

Efterkontroll tid efter skadetillfälle	1–2 v	3 v	6 v	3 mån	6 mån	1 år	Kontroll i samband med revisionsundersökning till eruption av permanent efterföljare
Klinisk		X					X
Röntgenologisk							

Rotfraktur (S02.53)

Fraktur som omfattar dentin, cement och pulpa.

Åtgärd

- Är det koronala fragmentet subluserat eller lätt displacerat – expektera. Fixera inte
- Är det koronala fragmentet kraftigt displacerat – extrahera det – medan ett apikalt fragment utan patologi kan lämnas kvar
- Skonkost
- Tvätt med klorhexidin
- Undvik napp

Efterkontroll tid efter skadetillfälle	1–2 v	3 v	6 v	3 mån	6 mån	1 år	Kontroll i samband med revisionsundersökning till eruption av permanent efterföljare
Klinisk		X					X
Röntgenologisk							

Konkussion (S03.2)

Tand utan ökad rörlighet eller förflyttning av tanden men med smärta vid perkussion och utan blödning från tandkötet.

Åtgärd

- Ingen behandling behövs, endast observation.
- Informera föräldrar om att notera färgförändringar, svullnad, fistel eller värk.
- Betona vikten av god munhygien.

Efterkontroll tid efter skadetillfälle	1–2 v	3 v	6 v	3 mån	6 mån	1 år	Övrigt
Klinisk						X	
Röntgenologisk							

Subluxation (S03.2)

Tand med en horisontell rörlighet åt något håll 2 mm eller större, ofta med blödning från tandkötet, dock utan lägesförändring.

Åtgärd

- Informera föräldrar om att notera färgförändringar, svullnad, fistel eller värk
- Betona vikten av god munhygien
- Skonkost närmaste dagarna
- Undvik napp

Efterkontroll tid efter skadetillfälle	1–2 v	3 v	6 v	3 mån	6 mån	1 år	Övrigt
Klinisk						X	
Röntgenologisk							

Intrusionsluxation (S03.21)

Tanden kan vara "osynlig" (= helt intruderad) och avslöjas först vid röntgenundersökning.

Åtgärd

- Tanden får erumpera
- Informera föräldrar om risk för skada på permanent efterföljare
- Betona vikten av god munhygien
- Skonkost
- Tvätt med klorhexidin
- Undvik napp
- Vid samtidig omfattande skada av alveolärt ben – extrahera vid skadetillfället

Efterkontroll tid efter skadetillfälle	1–2 v	3 v	6 v	3 mån	6 mån	1 år	Övrigt
Klinisk	X			X		X	
Röntgenologisk				X*			

* Om tanden inte reerumperat, konsultera specialist.

Extrusionsluxation (S03.21)

Tand delvis ute ur alveolen.

Åtgärd

Extraktion

Lateralluxation (S03.20)

Tand lägesförändrad i horisontalled.

Åtgärd

- Vid funktionsstörning eller omfattande lateralluxation – extrahera
- Mindre luxation behandlas som sublaxation
- Informera föräldrar om att notera färgförändringar, svullnad, fistel eller värk
- Betona vikten av god munhygien

- Skonkost närmaste dagarna
- Undvik napp

Efterkontroll tid efter skadetillfälle	1–2 v	3 v	6 v	3 mån	6 mån	1 år	Övrigt
Klinisk						X	
Röntgenologisk							

Exartikulation (S03.22)

Tand ute ur alveolen.

Åtgärd

- Fullständig intrusion måste kunna uteslutas
- Replantera aldrig

Efterkontroll tid efter skadetillfälle	1–2 v	3 v	6 v	3 mån	6 mån	1 år	Övrigt
Klinisk						X	
Röntgenologisk							

Fraktur av omgivande ben (S02.40/S02.60)

a) Fraktur på överkäkens alveolarutskott (S02.40)

b) Fraktur på underkäkens alveolarutskott (S02.60)

Åtgärd

- Reponera större benfragment
- Suturera mjukvävnad över frilagt ben
- Skonkost
- Tvätt med klorhexidin
- Undvik napp
- Antibiotika vid öppna sårskador i kontaminerad miljö
- Konsultera specialist

Om dokumentet

Denna information är en del av riktlinjerna för behandling av barn och ungdomar med traumaskadade tänder och käkar. Första utgåvan 1972 vid avdelningen för pedodonti. Reviderat tillsammans med käkkirurgiska kliniken maj 2010. Uppdaterat 2025-05-16.